

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9So/1/2016
Identifikačné číslo spisu: 4015200728
Dátum vydania rozhodnutia: 27.09.2017
Meno a priezvisko: JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2017:4015200728.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Nevedelovej a členov senátu Mgr. Viliama Pohančenika a JUDr. Judity Kokolevskej, v právnej veci navrhovateľky: I. W., nar. XX.XX.XXXX, P. XXXX/XX, P., proti odporcovi: Sociálna poisťovňa, ústredie, Ul. 29. augusta 8, Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia odporcu č. XXX XXX XXXX X zo dňa 25.05.2015 o invalidnom dôchodku, o odvolaní navrhovateľky proti rozsudku Krajského súdu v Nitre č. k. 23Sd/254/2015-23 zo dňa 12.10.2015, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Nitre č. k. 23Sd/254/2015-23 zo dňa 12.10.2015 m e n í tak, že rozhodnutie odporcu č. XXX XXX XXXX X zo dňa 25.05.2015 z r u š u j e a v e c v r a c i a odporcovi na ďalšie konanie.

Navrhovateľke právo na náhradu trov konania nepriznáva.

Odôvodnenie

Krajský súd v Nitre napadnutým rozsudkom č. k. 23Sd/254/2015-23 zo dňa 12.10.2015 podľa § 250q ods. 2 O.s.p. potvrdil rozhodnutie odporcu č. XXX XXX XXXX X zo dňa 25.05.2015 (ďalej aj len „napadnuté rozhodnutie odporcu“), ktorým odporca podľa § 112 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej aj len „zákon č. 461/2003 Z. z.“) zrušil rozhodnutie Sociálnej poisťovne, ústredie č. XXX XXX XXXX X zo dňa 09.02.2015 o priznaní invalidného dôchodku navrhovateľke od 18.12.2010 v sume 668,30 eur mesačne. Navrhovateľke náhradu trov konania nepriznal. Krajský súd v odôvodnení rozsudku uviedol, že napriek riadnemu doručeniu predvolania sa navrhovateľka nedostavila na pojednávanie a preto krajský súd konal v jej neprítomnosti. Odporca na pojednávaní uviedol, že navrhovateľka ku dňu posudzovania zdravotného stavu nebola poistencom, bola fyzickou osobou, ktorá bola uznaná za invalidnú z mladosti, kde nie je potrebná žiadna doba poistenia. Jej zdravotný stav bol posudzovaný vo februári 2014 a v tom čase nemala status poistenca. Poistné zaplatila až 04.11.2014, a to za jeden deň (14.01.2010), avšak jeho zaplatením nezískala status poistenca. Ďalej krajský súd poukázal na to, že fyzická osoba má nárok na invalidný dôchodok aj vtedy, ak sa stala invalidnou v období, v ktorom je nezaopatreným dieťaťom a má na území SR trvalý pobyt. Nárok na invalidný dôchodok tejto fyzickej osobe vzniká najskôr odo dňa dovŕšenia 18

rokov veku (§ 70 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z.). Fyzickej osobe, ktorá sa stala invalidná v období, v ktorom je nezaopatreným dieťaťom sa podmienka počtu rokov dôchodkového poistenia uvedená v odseku 1 považuje za splnenú, čo znamená, že nemusí preukázať žiadne obdobie dôchodkového poistenia, a preto sa suma invalidného dôchodku určí za podmienok a spôsobom stanoveným v § 73 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z. z. Dňa 27.02.2014 bol preskúmaný zdravotný stav navrhovateľky s tým, že invalidita vznikla v čase, keď bola nezaopatreným dieťaťom. Na účely § 70 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. nezískala status poistenca aj napriek skutočnosti, že dňa 04.11.2014 dodatočne zaplatila poistné podľa § 142 ods. 3 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. za obdobie od 14.01.2010 do 14.01.2010. Dodatočné zaplatenie poistného po dátume, kedy bol posudzovaný jej zdravotný stav na účely nároku na invalidný dôchodok neznamena, že získala status poistenca, teda, že jej nárok môže byť posúdený podľa § 70 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. Nárok na invalidný dôchodok podľa § 70 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. môže vzniknúť iba osobe, ktorá je poistencom už v čase posudzovania nároku na invalidný dôchodok. Dodatočné doplatenie poistného pritom nemá žiadny vplyv na určenie sumy invalidného dôchodku fyzickej osobe, ktorej invalidita vznikla v čase, kedy je nezaopatreným dieťaťom.

Proti rozsudku krajského súdu podala navrhovateľka v zákonnej lehote odvolanie navrhujúc, aby odvolací súd zmenil rozsudok krajského súdu tak, že napadnuté rozhodnutie odporcu zruší a vec mu vráti na ďalšie konanie. Napadnutý rozsudok krajského súdu považovala za nesprávny z dôvodu, že vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci, konkrétne nesprávneho právneho posúdenia vzniku a podmienok jej nároku na invalidný dôchodok. Napadnuté rozhodnutie odporcu považovala za nesprávne, nakoľko ním odporca podľa § 112 zákona č. 461/2003 Z. z. zrušil rozhodnutie Sociálnej poisťovne, ústredie č. XXX XXX XXXX X zo dňa 09.02.2015 o priznaní invalidného dôchodku navrhovateľke od 18.12.2010 v sume 668,30 eur mesačne, ktoré bolo správne a zákonné. Navrhovateľka mala za to, že spĺňa všetky podmienky nároku na invalidný dôchodok. Poistencom sa stala na základe dodatočne zaplateného poistného na dôchodkové poistenie v zmysle § 60 ods. 5 zákona č. 461/2003 Z. z. Relevantným je ustanovenie § 142 ods. 3 písm. d) zákona č. 461/2003 Z. z., na základe ktorého je možné poistné na dôchodkové poistenie zaplatiť aj dodatočne za obdobie, počas ktorého sa fyzická osoba sústavne pripravovala na povolanie štúdiom na strednej alebo vysokej škole po dovŕšení 16 rokov veku. V období, za ktoré dodatočne zaplatila poistné (január 2010), mala 17 rokov a študovala na strednej škole. Ak jej zákon umožňoval dodatočne zaplatiť poistné, pričom na základe tejto skutočnosti získala obdobie dôchodkového poistenia a splnila kritérium poistenca, spĺňa aj podmienky nároku na invalidný dôchodok podľa § 70 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. Z dôvodu splnenia všetkých podmienok nároku na invalidný dôchodok považovala rozhodnutie Sociálnej poisťovne, ústredie č. XXX XXX XXXX X zo dňa 09.02.2015 o priznaní invalidného dôchodku za zákonné. Ak zároveň spĺňa podmienky nároku na invalidný dôchodok podľa § 70 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z., je potrebné tiež použiť § 81 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z., z ktorého vyplýva, že v prípade súčasného splnenia podmienok nároku na invalidný dôchodok podľa § 70 ods. 1 a ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. sa vypláca invalidný dôchodok, ktorého suma je vyššia, čo je v prípade navrhovateľky invalidný dôchodok podľa § 70 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z.. Je potrebné si uvedomiť, že ustanovenia § 70 ods. 1 a ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. sa navzájom nevyklúčujú. Inými slovami, ak sa navrhovateľka aj stala invalidnou v období, v ktorom bola nezaopatreným dieťaťom, neznamená to, že nemôže splniť aj podmienky nároku na invalidný dôchodok podľa § 70 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. Z tohto ustanovenia navyše nevyplýva, že získanie potrebného počtu rokov dôchodkového poistenia sa viaže ku dňu vzniku invalidity. Práve naopak, obdobie dôchodkového poistenia je možné získať v taxatívne stanovených prípadoch aj prostredníctvom dodatočného zaplatenia poistného, čo je navrhovateľkin prípad.

Odporca sa k odvolaniu navrhovateľky písomne nevyjadril.

Dňom 01.07.2016 nadobudol účinnosť zákon č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok (ďalej aj len „S.s.p.“). V zmysle § 492 ods. 2 S.s.p. odvolacie konanie podľa piatej časti Občianskeho súdneho poriadku, začaté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, sa dokončia podľa doterajších predpisov.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 O.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok

a konanie mu predchádzajúce bez nariadenia pojednávania v súlade s § 250ja ods. 2 O.s.p. a dospel k záveru, že odvolaniu navrhovateľky je potrebné vyhovieť.

Podľa § 70 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z., nárok na invalidný dôchodok vzniká, ak sa poistenec stal invalidným, získal potrebný počet rokov obdobia dôchodkového poistenia podľa § 72 zákona č. 461/2003 Z. z. a ku dňu vzniku invalidity nesplnil podmienky nároku na starobný dôchodok alebo mu nebol priznaný predčasný starobný dôchodok.

Podľa § 70 ods. 2 veta prvá a druhá zákona č. 461/2003 Z. z., fyzická osoba má nárok na invalidný dôchodok aj vtedy, ak sa stala invalidnou v období, v ktorom je nezaopatreným dieťaťom a má na území Slovenskej republiky trvalý pobyt. Nárok na invalidný dôchodok tejto fyzickej osobe vzniká najskôr odo dňa dovŕšenia 18 rokov veku.

Podľa § 71 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z., poistenec je invalidný, ak pre dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav má pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 40% v porovnaní so zdravou fyzickou osobou.

Podľa § 72 ods. 1 písm. a) zákona č. 461/2003 Z. z., počet rokov dôchodkového poistenia pre vznik nároku na invalidný dôchodok poistenca vo veku do 20 rokov je menej ako 1 rok.

Z dávkového spisu odvolací súd zistil, že rozhodnutím odporcu zo dňa 06.05.2014 bol navrhovateľke od 18.12.2010 priznaný invalidný dôchodok v sume 168,30 eur mesačne. Uvedené rozhodnutie bolo potvrdené rozsudkom Krajského súdu v Nitre č. k. 23Sd/176/2014-12 zo dňa 01.12.2014, ktorý nadobudol právoplatnosť dňom 16.01.2015; týmto dňom nadobudlo právoplatnosť aj rozhodnutie zo dňa 06.05.2014. Napadnutým rozhodnutím odporcu bolo zrušené rozhodnutie Sociálnej poisťovne, ústredie č. XXX XXX XXXX X zo dňa 09.02.2015 o priznaní invalidného dôchodku navrhovateľke od 18.12.2010 v sume 668,30 eur mesačne. Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia odporcu vyplýva, že dôvodom zrušenia uvedeného rozhodnutia bolo nesprávne posúdenie nároku na invalidný dôchodok podľa § 70 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. Odporca dôvodil tým, že invalidita navrhovateľky vznikla v čase, kedy bola nezaopatreným dieťaťom, pričom status poistenca nezískala ani tým, že dňa 04.11.2014 dodatočne zaplatila poistné podľa § 142 ods. 3 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. za obdobie od 14.01.2010 do 14.01.2010. Dodatočné doplatenie poistného navrhovateľkou nemalo podľa odporcu žiadny vplyv na určenie sumy invalidného dôchodku navrhovateľky ako fyzickej osoby, ktorej invalidita vznikla v čase, kedy je nezaopatreným dieťaťom.

Je nepochybné, že poistenec má nárok na invalidný dôchodok, ak odo dňa vzniku invalidity, ktorý určí posudkový lekár v posudku, dosiahne požadovanú mieru poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť v porovnaní so zdravou fyzickou osobou a zároveň získa potrebnú dobu poistenia uvedenú v § 72 zákona č. 461/2003 Z. z. Naproti tomu každá fyzická osoba, ktorá sa stane invalidnou v období, v ktorom je nezaopatreným dieťaťom a má na území Slovenskej republiky trvalý pobyt, má nárok na invalidný dôchodok od dovŕšenia veku 18 rokov veku. Zákonodarca jasne rozlišuje dve možnosti vzniku nároku na invalidný dôchodok. Prvou možnosťou je vznik nároku na invalidný dôchodok u poistenca, ktorý je buď povinne alebo dobrovoľne dôchodkovo poistený (pričom dobrovoľne poistenou môže byť fyzická osoba najskôr od 16 roku veku) a druhou možnosťou je vznik nároku u fyzickej osobe, ktorá sa stala invalidnou vo veku, keď bola nezaopatreným dieťaťom. V oboch prípadoch je však potrebné, aby bol v lekárskom posudku určený deň vzniku invalidity. Ak ide o poistenca, je to potrebné vždy, nakoľko to priamo vyplýva z ustanovenia § 70 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. a v prípade fyzickej osoby, ktorá je nezaopatreným dieťaťom, je to potrebné vtedy, ak už dovŕšilo vek 16 rokov, keďže od dosiahnutia veku 16 rokov môže byť poistencom ako dobrovoľne dôchodkovo poistená osoba. Zákon nevyklučuje situáciu, že by nezaopatrené deti, ktoré sú dobrovoľne dôchodkovo poistené od dovŕšeného veku 16 rokov, nemohli byť poberateľmi invalidného dôchodku podľa § 70 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z., pričom by im patrilo iba na invalidný dôchodok podľa § 70 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. (rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 9So/127/2009 zo dňa 27.01.2010).

Je nesporné, že navrhovateľka mala možnosť v súlade s § 142 ods. 3 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. dodatočne doplatiť poistné na dôchodkové poistenie. Odporca nedostatočne vyhodnotil okolnosť, že navrhovateľka doplatila poistné dňa 04.11.2014 za jeden deň poistenia (14.01.2010), teda za deň predchádzajúci vzniku invalidity.

Odporca navyše nepostupoval správne, keď vydaním preskúmaného rozhodnutia zrušil už právoplatné rozhodnutie Sociálnej poisťovne, ústredie č. XXX XXX XXXX X zo dňa 09.02.2015. V takom prípade zákon č. 461/2003 Z. z. umožňuje príslušnej pobočke alebo ústrediu Sociálnej poisťovne vydať iba tzv. zmenové rozhodnutie, ktorým vykoná nápravu.

Práve na ten účel zákon č. 461/2003 Z. z. v ustanovení § 112 ods. 2 upravuje možnosť, aby odporca v prípade zániku nároku na dávku alebo ak sa dávka priznala neprávom, túto dávku odňal. Ustanovenie § 112 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z. z. umožňuje len zníženie dávky, ak sa zistí, že sa dávka (právoplatným rozhodnutím) priznala vo vyššej sume, ako patrí.

Z uvedených dôvodov odvolací súd podľa § 250ja ods. 3 veta prvá O.s.p. rozsudok krajského súdu zmenil tak, že napadnuté rozhodnutie odporcu č. XXX XXX XXXX X zo dňa 25.05.2015 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Úlohou odporcu v ďalšom konaní bude vysporiadať sa s otázkou, či doplatenie poistného dňom 04.11.2014 za jeden deň (14.01.2010) odôvodňuje postup v zmysle § 73 ods. 4 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení účinnom do 31.12.2013, resp. podľa § 73 ods. 6 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení účinnom od 01.01.2014 a či ho možno považovať za doplatenie poistného za obdobie sústavnej prípravy na povolanie po dovŕšení 16 rokov veku. Nové rozhodnutie vo veci riadne odôvodní.

O trovách konania odvolací súd rozhodol podľa § 224 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 250l ods. 2 a § 250k ods. 1 O.s.p. tak, že úspešnej navrhovateľke ich náhradu nepriznal, keďže si žiadne trovy neuplatnila.

Toto rozhodnutie bolo prijaté pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.